การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในการสร้างคุณค่าทางสังคม ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี*

A Study of Cultural Capital for the Development of Community Products to Create Social Value in Yang Sak Krapho Lum Subdistrict, Muang Sam Sip District, Ubon Ratchathani Province

[1]นิศานาจ โสภาพล และ วิภา มะลา
[1]Nisanart Sopapol and Wipa Mala
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.
[1]Corresponding Author' Email: nisanart.s@ubru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของ ตำบลสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี 2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และเผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรมของสังคม ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี และ 3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม ตำบลสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และแบบประเมิน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า พบว่า 1. ทุนทางวัฒนธรรมของ ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ฮีตสิบสอง พิธีกรรม ความเชื่อตำนานพื้นบ้านและทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้อง ได้แก่ หัตถกรรม การเกษตร 2. แนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และเผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรมของสังคม ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) เป้าหมาย ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลด้านสังคมและวัฒนธรรม และผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรม 2) กระบวนการ ได้แก่ การอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การถ่ายทอดองค์ความรู้ และการค้นคว้าวิจัย และ 3) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ มีฐานข้อมูล การมีส่วนร่วมของชุมชน และมีผลิตภัณฑ์ และ 3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรม โดยการเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมกับการต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ด้วยทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งนำข้าวอินทรีย์ที่ผลิตจากท้องถิ่นของตนเองมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูป และมีกระบวนการผลิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตปัจจุบัน

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน; การมีส่วนร่วมของชุมชน; การสร้างคุณค่าทางสังคม; ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม; ทุนทางวัฒนธรรม

*Received July 13, 2024; Revised September 16, 2024; Accepted September 24, 2024

Abstract

This research article aims to: 1) examine the cultural capital of Yang Sak Krapho Lum subdistrict, Muang Sam Sip district, Ubon Ratchathani province, 2) explore strategies for promoting, preserving, and disseminating the cultural capital of Yang Sak Krapho Lum subdistrict, Muang Sam Sip district, Ubon Ratchathani province and 3) develop community products using cultural capital. This study is conducted as research and development (R&D) with a purposive sampling technique applied to select a sample group of 30 participants. Research tools included interviews, focus group discussions, and assessment forms, and the data were analyzed using content analysis.

The results revealed that studying cultural capital for development of community products to create social value led to following key findings: 1) Cultural capital in Yang Sak Krapho Lum subdistrict is divided into two types: intangible cultural capital, which includes customs, traditions, local legends, and rites, and tangible cultural capital, which includes handicrafts and agricultural practices. 2) Strategies for promoting, preserving, and disseminating the cultural capital of Yang Sak Krapho Lum community are structured around three main components: (1) Goals, including the collection of social and cultural data and products derived from cultural capital; (2) Processes, involving preservation, restoration, product development, knowledge transfer, and further research; and (3)Success Factors, such as a comprehensive database, community participation, and locally produced products. 3) Community product development through cultural capital was achieved by integrating cultural capital into product innovation, where local organic rice was used as a raw material in the production of *khaotan*, a traditional rice snack. The final product, branded as "Yang Sak Organic Khao Tan," represents a unique community product created through community collaboration, fostering community unity and pride.

Keywords: Community Product Development; Community Participation; Social Value Creation; Yang Sak Krapho Lum Subdistrict; Cultural Capital

บทนำ

ประเทศไทยนับเป็นประเทศหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรม มีศิลปวัฒนธรรมประจำชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละพื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงจากอิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศมาผสมผสานและประยุกต์ร่วมกัน ทำให้เกิดความรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรมในแผ่นดินไทยมีการติดต่อสื่อสารกับนานาประเทศอย่างยาวนาน ประเทศไทยจึงนับได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่เต็มไปด้วยต้นทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ไม่น้อยกว่าประเทศใดในโลก (Designated Areas for Sustainable Tourism Administration, 2013)

ทั้งนี้หลักสำคัญของแผนฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564) การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จะมุ่งบรรลุเป้าหมายในระยะ 5 ปี ที่จะสามารถต่อยอดในระยะต่อไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยมีหลักการสำคัญของแผนพัฒนาฯ

คือ ยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มี ความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม (Office of the National Economic and Social Development Council, Office of the Prime Minister, 2017)

ในการพัฒนาประเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สิ่งสำคัญที่ทำให้ประเทศเจริญก้าวหน้า และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยในทุก ๆ กลุ่ม รวมถึงการนำต้นทุนทางวัฒนธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย และการพัฒนาชุมชนเพื่อให้ประสบความสำเร็จและยกระดับคุณภาพของชุมชนนั้น คือการนำทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นสินทรัพย์ที่มีคุณค่าทางสังคม ซึ่งแต่ละพื้นที่มีทุนทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งในเชิงนามธรรมและรูปธรรม เช่น คติความเชื่อ คำสั่งสอน ค่านิยม ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี การแต่งกาย งานศิลปกรรม ทุนทางวัฒนธรรมที่กล่าวมาสามารถดึงดูดการท่องเที่ยวโลก (Laothamatas, 2017) ทุนทางวัฒนธรรมที่กล่าวมาข้างต้น เป็นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ถือว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เพราะประเทศไทยมีความโดดเด่นและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาไทยมากมายกระจายอยู่ทุกภาคของประเทศซึ่งสามารถพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนทางวัฒนธรรม และนำมาสร้างสรรค์คุณค่าและเพิ่มมูลค่าต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การนำต้นทุนทางวัฒนธรรมเป็นรากฐานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนและยั่งยืน หนทางหนึ่งคือการที่คนในชุมชนเป็นลูกค้าของกันและกันได้มีสินค้าและบริการหลากหลาย และตอบโจทย์คนในชุมชน กระจายรายได้เข้าสู่ชุมชนทำให้ลด การพึ่งพาสินค้าจากภายนอก รวมทั้งเป็นการส่งเสริม อนุรักษ์และเผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรมให้คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่กำหนดให้ชุมชนท้องถิ่นนำภูมิปัญญาพื้นฐานทางวัฒนธรรมมาต่อยอดในเชิงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เพื่อมุ่งสู่ความมั่งคั่งยั่งยืน และการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนจำเป็นที่จะต้องมีแนวการสร้างค่านิยมของชาติ โดยการนำทุนทางวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีศักยภาพเป็นชุมชนเข้มแข็งสร้างรายได้จากการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งมีความหลากหลายที่ประสบความสำเร็จในด้านนี้ โดยอย่างยิ่งในชุมชนที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น สามารถนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชนได้อย่างแท้จริง

ผลการวิเคราะห์ประเด็นที่น่าสนใจเรื่องความท้าทายในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คือ 1) การพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนและยั่งยืน หนทางหนึ่งคือการที่คนในชุมชนเป็นลูกค้าของกันและกันได้ มีสินค้าและบริการหลากหลาย และตอบโจทย์คนในชุมชน กระจายรายได้เข้าสู่ชุมชนทำให้ลดการพึ่งพาสินค้าจากภายนอก ไม่ใช่การที่ทุกคนในชุมชนมาพัฒนาสินค้าและบริการเดียว และต้องรอลูกค้าที่เป็นคนนอกชุมชน อย่างที่มีปัญหาในช่วงโควิดที่คนไม่สามารถเดินทางได้มากนัก การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนส่วนใหญ่ ยังขาดโมเดลที่เงินทุกบาทไหลและวนเวียนอยู่ในชุมชน 2) จากการวิเคราะห์โอกาส “เศรษฐกิจชุมชน” เทรนด์การตื่นรู้ของผู้บริโภคยังเปิดโอกาสใหม่ ๆ ในลักษณะ Local to Local Economy (สองชุมชนเป็นลูกค้าของกันและกัน) และเปิดโอกาส Local to Global Economy ในการเข้าตลาดโลกด้วย แต่จะทำไม่ได้เลยหากเรายังขาดความเป็นมืออาชีพ (การทำตามข้อตกลง การสร้างความเชื่อถือในคุณภาพ) การบริหารต้นทุน โดยใช้เครื่องมือทันสมัย และการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า การดูแลรักษาความเชื่อมั่นไว้วางใจเพื่อให้ลูกค้ากลับมาซื้อ และสุดท้าย

เพื่อให้สามารถแข่งขันกับนายทุนได้ และ 3) ยังมีอีกโมเดลในการทำงาน โดยไม่ต้องแข่งขันกับนายทุน แต่เป็นการร่วมมือกับนายทุน และเรียนรู้จุดแข็งของเขา ตั้งแต่การจัดการองค์ความรู้ การตลาดและการค้าขายแบบปลีก ตัวอย่างเช่น การร่วมกันทำตลาด “Local Sourcing” ที่เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้พบและรับผลตอบรับจากลูกค้า โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง เพราะธุรกิจแบ่งปัน (Sharing Economy) คือทางรอดของธุรกิจที่เปิดโอกาสให้ทั้งชาวบ้านและนายทุนคิดนอกกรอบมากขึ้น โดยยังคงตัวตนและเสน่ห์ของตัวเองไว้ และหาทางใช้ประโยชน์จากทรัพยากรตัวเองให้มากที่สุด (National Housing Authority, 2022) การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นการรวมคนในชุมชนให้มีส่วนร่วมจึงจะทำให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและมีรายได้เพิ่มขึ้นในชุมชนของตน

จากการลงพื้นที่ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีหมู่บ้านทั้งหมด 11 หมู่บ้าน เป็นตำบลที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ชุมชนมีการก่อตั้งมากกว่า 100 ปี ในอดีต เป็นพื้นที่ลุ่ม เป็นแหล่งอู่ข้าวอู่น้ำที่อุดมสมบูรณ์มาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สภาพสังคมของชุมชน โดยส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เคารพผู้อาวุโส ประเพณีวัฒนธรรมยึดถือตามฮีต 12 คอง 14 และนับถือศาสนาพุทธ อาชีพหลักคือเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา การเลี้ยงสัตว์ (เลี้ยงโค) และอาชีพรอง โดยส่วนใหญ่มีการปลูกผัก ปลูกพริก และมีการจักสาน ทอผ้า เป็นต้น จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตำบลยางสักกระโพหลุ่มมีทุนทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ตลอดจนนำผลผลิตทางเกษตรกรรมมาผลิตเป็นสินค้า แต่ไม่สามารถขายได้และไม่มีผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาจากทุนทางวัฒนธรรม (Sutantangjai, 2022) แม้ว่าจะมีศักยภาพทั้งด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ แต่จากการศึกษาข้อมูลในการลงพื้นที่ในเบื้องต้น ยังพบว่า ชุมชนยังไม่มีการรวบรวมทุนทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน ชุมชนจึงอยากรวบรวมทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของตำบลยางสักกระโพหลุ่มให้มีรายได้และอนุรักษ์ เผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรมไว้ให้ลูกหลานและสาธารณชนได้รับรู้ต่อไป

ผู้วิจัยจึงได้เห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว อีกทั้งความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลด้านการเรียนรู้ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และเผยแผ่มรดกทุนทางวัฒนธรรมวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความภาคภูมิใจ ตลอดจนเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวัฒนธรรมวิถีชีวิต ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของชุมชน ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม นำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม และเผยแผ่วิถีชีวิตภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพื่อสร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่า ส่งเสริมให้ทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่มีชื่อเสียงให้ที่รู้จักแพร่หลายโดยสร้างเป็นนวัตกรรมที่มาจากมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และเผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรมของสังคม ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรม ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดทฤษฎี ทุนทางวัฒนธรรม การอนุรักษ์วัฒนธรรม การมีส่วนร่วม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม (Field Study) การศึกษา การสังเกตและจดบันทึก สำรวจบริบทพื้นที่ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานีเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มีประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน ภาครัฐท้องถิ่น และประชาชน ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2567 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน มีวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลัก มีการคัดเลือกคือเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการศึกษาทุนทางวัฒนธรรมและแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และเผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรมของสังคม จำนวน 15 คน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ภาครัฐท้องถิ่น และประชาชน 2. กลุ่มผู้พัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรม จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มแม่บ้านตำบลยางสักกระโพหลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการในการศึกษา มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Check) (Chantavanich, 201) คือ ด้านข้อมูล (data triangulation) ด้านบุคคล (people triangulation) และวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีแนวคำถามหลักในการสัมภาษณ์ มีการสัมภาษณ์ข้อมูลทุนทางวัฒนธรรม และหาแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ เผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรมของ ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม โดยการกำหนดประเด็นสัมภาษณ์ มีพื้นฐานจากแนวคิดและทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นแนวคำถามสำหรับเก็บข้อมูล มีประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น ได้แก่ ทุนทางวัฒนวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน แนวทางการอนุรักษ์ เผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการหาแนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์ เผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรมของสังคม ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม

3. การสังเกต (Observation) ใช้การบันทึกข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลทุนทางวัฒนธรรม และหาแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ เผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของ ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม

4. กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรมให้กับชุมชน

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสังเกตโดยนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์สาระที่สำคัญที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในวิธีอื่น ทั้งจากเอกสารและภาคสนาม เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรม และเศรษฐกิจชุมชน แล้วนำความรู้มาเขียนเรียบเรียงในรูปแบบพรรณนา (Description) อธิบายลักษณะปรากฏการณ์ที่ได้ศึกษาอย่างต่อเนื่อง และครอบคลุมประเด็นในที่กำหนด ตามแนวคิดและทฤษฎี คือ ทุนทางวัฒนธรรม การมีส่วนร่วม และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการถอดจากเครื่องบันทึกเสียง และการจดบันทึกภาคสนามมาพิจารณาแยกออกเป็นประเด็นสำคัญและเรียบเรียงประเด็นที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องและศึกษาทำความเข้าใจเพื่อวิเคราะห์เนื้อหา โดยจัดประเด็นสำคัญวิเคราะห์แล้วเขียนพรรณนา

2. การสังเคราะห์ข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตมาสรุปและเรียบเรียงนำเสนอข้อมูล เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ เผยแผ่ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยทุนทางวัฒนธรรม เพื่อให้ชุมชนมีผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ของชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลและนำเสนอผลการวิจัยสรุปผล ด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาทุนทางวัฒนธรรมของตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปของชุมชน วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน ตำบลสักกระโพหลุ่ม เป็นชุมชนเก่าแก่มีผู้ก่อตั้งคนแรกคือ เจ้าราชชมพู จากเมืองอุบลราชธานี มีวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ชุมชนมีการอยู่เป็นครอบครัวมีเครือญาติอยู่ด้วยกัน และดำรงชีวิตแบบเรียบง่าย ทุนทางวัฒนธรรมของตำบลยางสักกระโพหลุ่ม แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ มีดังนี้ 1) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ คือ ขนบธรรมเนียมประเพณี ฮีตสิบสอง พิธีกรรม ความเชื่อตำนานพื้นบ้าน ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญคูณลานหรือบุญกุ้มข้าวใหญ่ บุญผะเหวด มีการฟังเทศน์ แห่กัณฑ์ต้น (กัณฑ์ทศชาติ) เป็นประเพณีที่มาจากความเชื่อและความศรัทธาจากศาสนาพุทธ นอกจากนั้นฮีตสิบสอง ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวชุมชนมีความเกี่ยวพันกับพิธีกรรมความเชื่อต่าง ๆ ตลอดทั้งปี ประเพณีที่ชาวชุมชนได้ถือปฏิบัติกันมา เป็นประเพณีที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ออกมาร่วมกิจกรรม พบปะสังสรรค์กัน เพื่อความสนุกสนานรื่นเริงและเพื่อสร้างความสามัคคี เกิดความรักใคร่กันของคนในชุมชน ซึ่งเป็นการสืบทอดสิ่งที่ดีงาม ประเพณีฮีตสิบสองเป็นสิ่งที่คนในชุมชนยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีตและยังคงมีการปฏิบัติสืบต่อจนถึงปัจจุบัน 2) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ คือ หัตถกรรม และการเกษตร ดังนี้ 1. หัตถกรรม ของชุมชนบ้านยางสักกระโพหลุ่มแห่งนี้มีงานหัตกรกรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ เสื่อเตยกระติบข้าวเหนียว สวิง สุ่มไก่ ลอบ เป็นงานสานโดยความชำนาญและมีความประณีตโดยวัสดุที่ใช้เป็นไม้ไผ่สีสุกจากชุมชน และงานจักสาน ชาวบ้านได้ใช้เป็นอุปกรณ์ในการดำรงชีพและมีการจำหน่าย 2. การเกษตร ชุมชนมีการทำการเกษตรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ การปลูกข้าวปลอดสารพิษ นาแปลงใหญ่ ปลูกพริก ปลูกผักคื่นฉ่าย ทอผ้ากาบบัว ช่างไม้ฝีมือ และปุ๋ยหมักจุลินทรีย์ ในอดีตมีการทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพของตน แต่ในปัจจุบันมีการทำเกษตรเพื่อจำหน่ายและมีการปลูกพืชหลายชนิดเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และเผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรมของสังคม ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า แนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์และเผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรมของสังคม ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ เป้าหมาย กระบวนการ และปัจจัยความสำเร็จ ดังภาพนี้

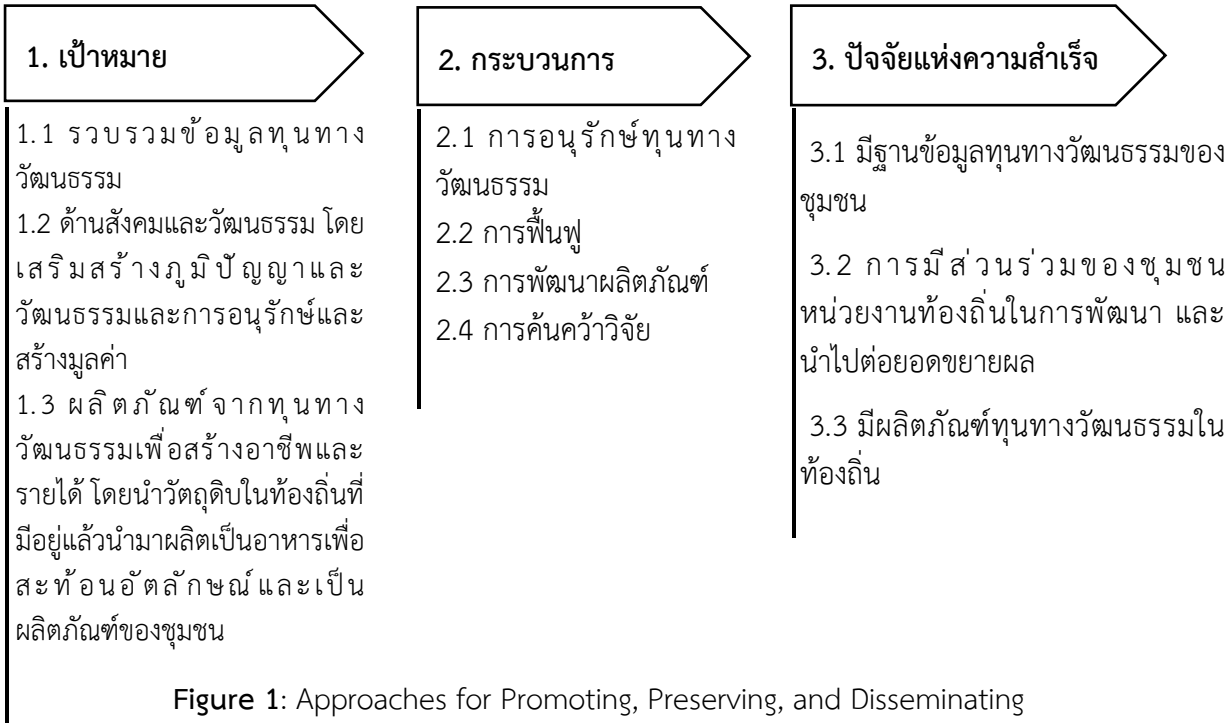

Figure 1: Approaches for Promoting, Preserving, and Disseminating the Cultural Capital of Society

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนด้วยทุนวัฒนธรรม ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี จากการวิจัยได้มีการเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมกับการต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ด้วยทุนทางวัฒนธรรมของตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า การนำข้าว ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนไทย คนไทยผูกพันใกล้ชิดกับข้าวมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความผูกพันระหว่างคนไทยกับข้าวนั้น การนำข้าวอินทรีย์ที่ผลิตจากท้องถิ่นของตนเองมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูป และมีกระบวนการผลิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตปัจจุบัน ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋น ผลที่ได้จากการฝึกปฏิบัติการทำข้าวแต๋น เป็นการกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความต้องการจะพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มาจากทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน นำข้าวมาแปรรูปเป็นข้าวแต๋น โดยนำวัตถุดิบมาจากชุมชน นำข้าวมาต่อยอดกระบวนการฝึกและเรียนรู้วิธีการทำข้าวแต๋น โดยชุมชนมีส่วนร่วมคิดการขึ้นรูปทรงจากการใช้พิมพ์เพื่อกำหนดขนาดที่เหมาะสมในการรับประทานมากขึ้น และมีส่วนร่วมในการคิดเกี่ยวกับตราสินค้าข้าวแต๋น ของตำบลยางสักกระโพหลุ่ม มีชื่อและสัญลักษณ์ข้าวแต๋น คือ“ข้าวแต๋นอินทรีย์ยางสัก” ชุมชนมีร่วมส่วนในการตั้งชื่อ ชื่อจำง่าย และเป็นชื่อบอกสถานที่ของผลิตภัณฑ์ มีการโดดเด่น สะดุดตา ควบคู่กับการมีบรรจุภัณฑ์บรรจุข้าวแต๋น มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์

Figure 2: Name and Symbol of the Organic Yang Sak Rice Cracker Product

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาทุนทางวัฒนธรรม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการหาแนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และเผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรม มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ เป้าหมาย กระบวนการ และปัจจัยแห่งความสำเร็จ จากนั้นมีการเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมกับการต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ด้วยทุนทางวัฒนธรรมของตำบลยางสักกระโพหลุ่ม ได้นำข้าวข้าวอินทรีย์ที่ผลิตจากท้องถิ่นของตนเองมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูป เป็นผลิตภัณฑ์ “ข้าวแต๋นอินทรีย์ยางสัก”การมีผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนส่งผลต่อการสร้างคุณค่าทางสังคม คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน มีผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรม เกิดความภาคภูมิใจและสำนึกรักท้องถิ่น ก่อให้เกิดความรักและสามัคคีกัน

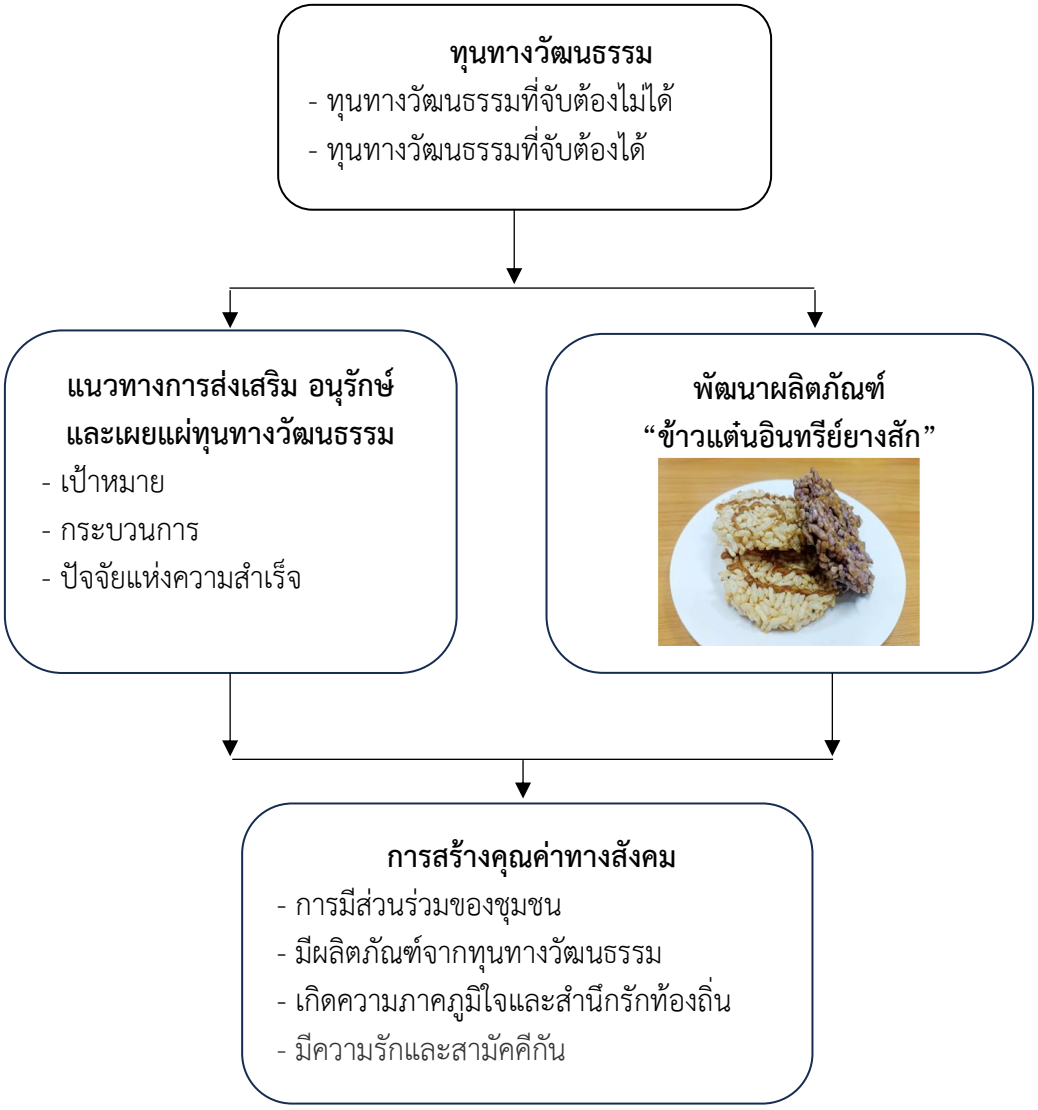

Figure 3: Cultural Capital and the Creation of Social Value

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ในการสร้างคุณค่าทางสังคม ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของตนเอง มีองค์ประกอบทุนทางวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย มีการถ่ายทอดสืบทอด จนเกิดเป็นมรดก และมีภูมิปัญญาของมนุษย์ สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างพื้นที่อื่น ซึ่งทุนทางวัฒนธรรมที่พบในชุมชนตำบลยางสักกระโพหลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งได้ 2 ลักษณะคือ 1) ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีฮีตสิบสอง พิธีกรรม สองความเชื่อ ตำนานพื้นบ้าน ซึ่งเป็นประเพณีชุมชนได้ถือปฏิบัติกันมา เป็นประเพณีที่ส่งเสริมให้คนในชุมชนได้ออกมาร่วมกิจกรรม พบปะสังสรรค์กันเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงและเพื่อสร้างความสามัคคี เกิดความรักใคร่กันของคนในชุมชน ซึ่งเป็นการสืบทอดสิ่งที่ดีงามประเพณีฮีตสิบสองเป็นสิ่งที่คนในชุมชนยึดถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีตและยังคงมีการปฏิบัติสืบต่อจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ Leepanyaporn (2020) กล่าวถึง การศึกษาทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั่งในมิติการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชนบ้านทุ่งสีหลง อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั่งมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่เด่นชัดและเป็นทุนของตัวเอง ซึ่งทุนทางวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ มีองค์ประกอบของทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ดังที่เห็นมีทั้งมรดกตกทอด เกิดเป็นภูมิปัญญาของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีเอกลักษณ์พิเศษเป็นการกระทำของมนุษย์ที่เป็นวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น ประกอบไปด้วย ภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ดนตรี และพิธีกรรม ซึ่งภูมิปัญญานั้นมีทั้งภูมิปัญญาดั้งเดิมและภูมิปัญญาสมัยใหม่ โดยรูปแบบของทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ สิ่งที่ฝังอยู่ในคนหรือกลุ่มคน เช่น ความคิด ความเชื่อ และสิ่งที่มีรูปลักษณ์เป็นตัวตน และสอดคล้องกับ Sanitwong (2022) ได้กล่าวว่า ทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนเปรียบเสมือนเส้นใยที่เชื่อมร้อยคนในชุมชนให้ผสานเป็นหนึ่งเดียวกัน วัฒนธรรมคือสายใยที่เกิดจากภายใน วัฒนธรรมคือการเชื่อมร้อยหรือหลอมรวมเข้าด้วยกันที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่เอื้อประโยชน์ร่วมกัน สอดคล้องกับ Muanchanchoey (2014) ที่กล่าวถึงความสำคัญของ “ทุนวัฒนธรรม” ว่าเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม ชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ สู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ และทุนทางวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลง ผกผันไปตามเงื่อนไขในแต่ละยุคสมัย ดังนั้นชุมชนจึงรวบรวมข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมไว้ให้กับลูกหลานได้เรียนรู้และสืบทอดต่อไป

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และเผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรมต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้นำท้องถิ่น ปราชญ์ และประชาชนในชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้วย ในชุมชนมีจุดเด่นและจุดแข็งของทุนทางวัฒนธรรมของตำบลยางสักกระโพหลุ่มที่สามารถร่วมกันหาแนวทางส่งเสริม อนุรักษ์ และเผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรม พบว่ามีองค์ประกอบ ได้แก่ 1) เป้าหมาย ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลทุนทางวัฒนธรรม ด้านสังคมและวัฒนธรรม และผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรม เพื่อการสร้างอาชีพและรายได้ 2) กระบวนการ ได้แก่ การอนุรักษ์ทุนทางวัฒนธรรม การฟื้นฟู การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การถ่ายทอดองค์ความรู้ และการค้นคว้าวิจัย และ 3) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ มีฐานข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนหน่วยงานท้องถิ่นในการพัฒนา และนำไปต่อยอด ขยายผล มีผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น เป็นการดูแลรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมให้ที่กำลังจะสูญหายไปไว้ให้คงเดิมเพื่อประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังส่งต่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาวัฒนธรรมในอดีต ซึ่งสอดคล้องกับ Ritthipakdee and Matkaew (2023) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล พบว่า มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ เป้าหมาย กระบวนการ และปัจจัยแห่งความสำเร็จ จากแนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์

และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุงในตำบลควนกาหลง อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ได้ข้อค้นพบว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการแกะรูปหนังตะลุง โดยปราชญ์ทั้ง 2 ท่านต่างอุทิศตนในการถ่ายทอดให้กับศิษย์ผู้มีใจรักในงานการแกะหนังตะลุง โดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด ให้กับศิษย์ผู้มีใจรักในงานการแกะหนังตะลุง โดยไม่ได้คิดค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมกับการต่อยอดผลิตภัณฑ์ของตำบลยางสักกระโพหลุ่ม คือการนำข้าว ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนไทยซึ่งผูกพันใกล้ชิดกับข้าวมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความผูกพันระหว่างคนไทยกับข้าวมาจากความเชื่อ และภูมิปัญญา มีการกระตุ้นให้ชุมชนได้เห็นคุณค่าและวัฒนธรรมของภูมิปัญญาที่ได้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ Makhakvun (2020) กล่าวว่า การแปรรูข้าวในอดีตและปัจจุบัน มีรูปแบบข้าวที่มีรูปแบบง่าย ไม่มีกระบวนการซับซ้อน การแปรรูปข้าวเป็นอาหารหรือขนม หรือแปรรูปเป็นเครื่องสำอาง การแปรรูปข้าวที่ตอบสนองการบริโภคในปัจจุบัน และความต้องการของตลาด จากการวิเคราะห์หาคุณลักษณะพิเศษที่เหมาะกับผู้บริโภค และ Mankhong (2017) กล่าวถึงบทบาทของทุนทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนในตำบลบ้านตุ่น อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่าทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนในตำบลบ้านตุ่น อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีบทบาทสำคัญในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การสร้างความตระหนักให้เกิดแก่สมาชิกในชุมชน การเห็นคุณค่าของตนเอง ก่อให้เกิดความร่วมมือภายในชุมชน นอกจากนั้น Chumket (2017) กล่าวว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น วัสดุส่วนใหญ่เป็นวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น สำหรับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าของหมู่บ้านไทยมุสลิม อำเภอชะอำ โดยผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น เมื่อได้ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น ควรสื่อให้เห็นถึงผลิตภัณฑ์ที่เกิดมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นดูมีคุณค่า มีมาตรฐาน มีเอกลักษณ์โดดเด่นเน้นเรื่องราว วิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านไทยมุสลิม และอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนแข็งแรงขึ้น นำรายได้ให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น แนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนมุสลิม สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) การเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน 2) คือกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และ 3) เป็นการจัดการชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง ได้สะท้อนความสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นจุดร่วมของคนในชุมชน สังคม ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนสังคมและประเทศชาติให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง

สรุป

ทุนทางวัฒนธรรมบ้านยางสักกระโพหลุ่ม จากการศึกษาสามารถแยกเป็นประเด็น คือ ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นสมบัติล้ำค่าที่ได้สั่งสมสร้างสรรค์ ปลูกฝังและสืบทอดในชุมชนจากคนรุ่นหนึ่งมายังคนอีกรุ่นหนึ่ง ได้แก่ ความคิด การปฏิบัติ ความเชื่อและค่านิยมที่แบ่งปันระหว่างสมาชิกในชุมชน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ ตำนานพื้นบ้าน เป็นต้น ทุนทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดทำให้เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ หัตถกรรม จักสาน อาหาร ซึ่งในชุมชนบ้านยางสักกระโพหลุ่ม มีงานหัตถกรรมจักสานที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน

แนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ และเผยแผ่ทุนทางวัฒนธรรมของสังคม ตำบลยางสักกระโพหลุ่ม มีองค์ประกอบ ได้แก่ เป้าหมาย กระบวนการ และปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนหน่วยงาน

ท้องถิ่นในการพัฒนา และนำไปต่อยอด จนมีผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น เป็นการดูแลรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมให้ที่กำลังจะสูญหายไปไว้ให้คงเดิมเพื่อประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังได้ศึกษาวัฒนธรรมในอดีต

การเชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรมกับการต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ด้วยทุนทางวัฒนธรรมของตำบลยางสักกระโพหลุ่ม ได้นำข้าวอินทรีย์ที่ผลิตจากท้องถิ่นของตนเองมาเป็นวัตถุดิบในการแปรรูป และมีกระบวนการผลิตที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตปัจจุบัน ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวแต๋น ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณค่าของชุมชน เกิดความภาคภูมิใจ ชุมชนมีผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างชัดเจน เกิดการสำนึกรักท้องถิ่น มีความรักและสามัคคีกัน สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่ลูกหลานให้คงอยู่คู่ชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ทุนวัฒนธรรมนับได้ว่ามีความสำคัญช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ หลอมรวมคนเข้าด้วยกัน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรมีกำหนดแผนการขับเคลื่อนทางวัฒนธรรมไว้ในแผนยุทธศาสตร์ของพื้นที่ และควรมีกิจกรรมส่งเสริมทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิตให้เข้ากับความเป็นอยู่ขนบธรรมประเพณี ฮีตสิบสอง หรือส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นของชุมชนสู่สากล

1.2 การส่งเสริมอนุรักษ์ เผยแพร่ ทุนทางวัฒนธรรม มีความจำเป็นต้องส่งเสริมความร่วมมือและบูรณาการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับในการอนุรักษ์ทุนทางวัฒนธรรม เช่น กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ รวมถึงสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น สถานศึกษา มหาวิทยาลัย ทางหน่วยงานของรัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการเก็บข้อมูลจากพื้นที่อื่น เพื่อให้มีการรวบรวมและทำเป็นฐานข้อมูลทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดอุบลราชธานี

2.2 ควรมีการเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทุนทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับชุมชน

References

Chantavanich, S. (2016). *Data Analysis in Qualitative Research.* (12th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Chumket, J. (2017). *Product Development from Local Wisdom to Enhance Sustainable Community Management Efficiency of Thai Muslim Communities, Cha-Am District, Phetchaburi Province.* (Master's Thesis). Silpakorn University. Phetchaburi.

Designated Areas for Sustainable Tourism Administration. (2013). *Global Tourism Criteria: GSTC.* Retrieved February 26, 2023, from https://www.dasta.or.th/th

Laothamatas, A. (2017). *Anakthas: Perspectives on Thai Society through Wisdom, Hope, and Encouragement.* Bangkok: Chulalongkorn University Book Center.

Leepanyaporn, N. (2020). *The Study of Lao Khrang Ethnic Cultural Capital in the Dimension of Cultural Tourism to Raise the Economy of Ban Thung Si Long Community, Don Tum District, Nakhon Pathom*. (Master's Thesis). Silpakorn University. Nakhon Pathom.

Makhakvun, C. (2020) . Guidelines for Creating Value-Added to Local Rice Products Corresponding to the Current Context and Way of Consumption of Consumers in Rasi Salai District, Sisaket Province. *Journal of Fine and Applied Arts Khon Kaen University,* 12(1), 152-179.

Mankhong, A. (2017). The Role of Cultural Capital in Community Economic Development: A Case Study of Ban Toon Subdistrict, Mueang District, Phayao Province. *Journal of Research and Development, Loei Rajabhat University,* 12(39), 90-100.

Muanchanchoey, R. (2014). *Cultural Capital for Thai Song Dam's Development in Nakhon Pathom Province*. (Doctoral dissertation). Silpakorn University. Bangkok.

National Housing Authority. (2022). *Community Economic Development.* Retrieved February 26, 2023, from https://www.nha.co.th/download/42-การพัฒนาเศรษฐกิจระดับ/42

Office of the National Economic and Social Development Council, Office of the Prime Minister. (2017). *The Twelfth National Economic and Social Development Plan, B.E. 2560-2564.* Retrieved March 1, 2024, from https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid =6422

Ritthipakdee, K., & Matkaew, W. (2023, May 19). Guidelines for Promoting the Conservation and Inheritance of the Shadow Puppet Carving Wisdom in Khuan Kalong Subdistrict, Khuan Kalong District, Satun Province. *The 14th Hatyai National and International Conference* (pp. 720-725). Hatyai University. Songkhla.

Sanitwong, K. (2022). Enhancing Quality of Life through Cultural Capital: A Case Study of the Old Town Community of Sobsom-Had Krai, Chiang Khong District, Chiang Rai Province. *Social Research Journal,* 45(2), 96-116.

Sutantangjai, S. (2022). Deputy Mayor of Yang Sakka Pho Lum Subdistrict Administrative Organization Baan Yang Sak Krapo Lum, Yang Sak Krapo Lum Subdistrict, Muang Sam Sip District, Ubon Ratchathani Province. *Interview.* n.d.